

20/02/2022

י"ט/אדר א/תשפ"ב

נייר עמדה בריפוי בעיסוק בנושא:

תפקידם של מרפאים בעיסוק בהתערבות בילדים, נוער ומבוגרים עם אבחנות של הפרעות נירו-התפתחותיות (NDD – Neurodevelopmental disorder): הפרעת למידה ספציפית (SLD), הפרעת קשב ופעלתנות-יתר (ADHD), הפרעה התפתחותית בקואורדינציה (DCD)

1. כללי

הפרעות נירו-התפתחותיות (להלן NDD) הן קבוצה של אבחנות מולדות וכרוניות הנובעות משונות מולדת של מערכת העצבים המרכזית ומלוות את האדם במהלך חייו. בקבוצה זו נכללות האבחנות האלה: הפרעת למידה ספציפית (SLD – Specific learning Disorder), הפרעת קשב ופעלתנות-יתר (ADHD – Attention Deficit Disorder), הפרעה התפתחותית בקואורדינציה (DCD – Developmental Coordination Disorder) ועוד. אבחנות אלה מאופיינות בקשיים בדרגות חומרה שונות במיומנויות סנסומוטוריות, בקוגניציה, בהתנהגות, בשפה ובתקשורת. לאבחנות אלה השלכות על תפקוד יום-יומי ועל השתתפות בעיסוקים ובפעילויות בחיי היום-יום ולקושי בתפקוד בבית, במסגרת החינוך, בהשכלה גבוהה, בעבודה ובקהילה. הקושי בתפקוד הוא קריטריון הכרחי לקבלת האבחנה. הוא יופיע לרוב כבר בגיל צעיר וילווה את האדם במהלך חייו. בין הפרעות הנירו-התפתחותיות קיימת היארעות משותפת (קו-מורבידיות) גבוהה (Crisi, et al., 2021; DSM-5, 2013; Josman & Rosenblum, 2018).

מטרת הריפוי בעיסוק בעבודה עם אנשים עם אבחנות של NDD היא לאפשר להם להיות מעורבים בפעילויות ובעיסוקים שהם בוחרים ונדרשים לעשות בסביבות שבהן הם מתפקדים – בבית, בחברה, במערכת החינוך, במסגרת התעסוקה וגם בסביבה התרבותית. מעורבות מיטבית בעיסוקים היא בסיס לבריאות, לרווחה אישית ולביטחון של האדם.

מסמך זה נכתב בשיתוף מרפאות בעיסוק, נציגות מוסדות אקדמיים לריפוי בעיסוק, משרד הבריאות, משרד החינוך, החברה הישראלית לריפוי בעיסוק. המסמך מתאר את תרומתם הייחודית של המרפאים בעיסוק בטיפול באנשים עם NDD, את תחומי אחריותם בהערכה של קשיי תפקוד בביצוע עיסוקים ובטיפול בהם ואת האופנים שבהם מרפאים בעיסוק נותנים שירות לאנשים אלו. הוא נסמך ומרחיב ניירות עמדה של המקצוע שפורסמו בנושאים:

[ריפוי בעיסוק בקרב אוכלוסייה עם ליקוי למידה לאורך מעגל החיים \(2007\)](#); [התערבות ריפוי בעיסוק לקידום השתתפות ואיכות חיים של ילדים, מתבגרים ומבוגרים עם הפרעת קשב \(ADHD\) \(2017\)](#); [נייר עמדה תפקיד המרפאים בעיסוק בקידום נגישות להשכלה גבוהה \(2018\)](#); [ריפוי בעיסוק בקרב אוכלוסייה עם הפרעה](#)

[התפתחותית בקואורדינציה \(DCD\) \(2021\); אמות מידה לאבחון וטיפול בריפוי בעיסוק לילדים בני 10-3 שנים עם הסתמנות מרכזית של הפרעת קשב \(2021\).](#)

2. מטרה

מטרת מסמך זה היא להביא לידיעת הציבור ולידיעתם של קובעי המדיניות את תפקידם הייחודי של מרפאים בעיסוק בתחום האבחון והטיפול בילדים, בנוער ובמבוגרים עם אבחנות של NDD בדגש על הפרעת למידה ספציפית (SLD), הפרעת קשב ופעלתנות יתר (ADHD) והפרעה התפתחותית בקואורדינציה (DCD), ולעורר את מודעותם לתרומה הייחודית של המקצוע למען אנשים אלו.

3. אוכלוסיית היעד – ילדים, נוער ומבוגרים עם אבחנות של הפרעות נירו-התפתחותיות

ילדים, נוער ומבוגרים עם אבחנה של NDD מתקשים בתפקודי טיפול עצמי, בתפקוד הלימודי, החברתי והתעסוקתי. זאת בשל הפרעות בקשב, בוויסות העצמי, במטא-קוגניציה, בתפקודים ניהוליים, במודעות, בתחום הרגשי, בקוגניציה (פגיעה ביכולת עיבוד מידע), בשפה ובביצוע מוטורי. הקשיים הנגרמים מ-NDD פוגעים בהתפתחות באיכות החיים, בזהות העיסוקית, בדימוי העצמי ובהנאה מההשתתפות בעיסוקים ובפעילויות (Engel-Yeger, 2020; Fogel, Rosenblum & Josman, 2020; Goffer et al., 2019; Sharfi & Rosenblum, 2016; Rosenblum, Weissman, & Diamond, 2017).

בילדות המוקדמת קשיים סנסומוטוריים, קוגניטיביים ומטא-קוגניטיביים יקשו לדוגמה על רכישת עצמאות בתפקודי טיפול עצמי כמו לבוש ואכילה או יגבילו את ההשתתפות במשחקי בנייה והרכבה, בפיתוח של העצמי (self) ועימו יכולות בחירה והעדפה, פיתוח מיומנויות של ציור וכתיבה וכן במעקב אחר הוראות של משחק או בביצוע פעולות מורכבות, כגון הכנת שיעורי בית וסידור הילקוט על פי מערכת.

במעבר לילדות המאוחרת ולנוערים הפרעות NDD פוגעות בהישגים האקדמיים (Barnett, Prunty & Rosenblum, 2015; Cermak et al, 2015; Rosenberg & Bart, 2018). אולם הקשיים אינם ממוקדים בתחום הלימודי בלבד.

מתבגרים ובוגרים עם הפרעות NDD מתקשים בפיתוח עצמאות תפקודית בעיסוקים בבית ומחוץ לבית, כגון הכנת ארוחה קלה, הפעלה של כלים ומכשירים ביתיים, ניידות בקהילה (לדוגמה שימוש בתחבורה ציבורית), שימוש בכסף ועריכת קניות. בתחום החברתי ובשעות הפנאי הם עלולים לגלות חוסר עניין, הימנעות או חוסר התמדה בעיסוקים רבות פעילות ספורט (Mimouni-Bloch, Tsadok-Cohen & Bart, 2016; Pade, Rosenberg, Tzarzur & Bart, 2018; Traub Bar Ilan, Cohen & Maeir, 2020).

בבגרות מתועדים קשיים בתפקוד חברתי, בלימוד נהיגה, בהשתלבות בשירות צבאי ובשירות אזרחי, בלימודים במסגרות של השכלה גבוהה, במעבר לדיור עצמאי, בהשתלבות בעבודה ובביסוס ובקיום זוגיות והורות (Grinblat, & Rosenblum, 2021; Ratzon et al., 2017; Tal-Saban & Weintarub, 2019; Sharfi & Rosenblum, 2014; Yuval-Greenberg et al., 2017). תסכול מתמשך וחוסר הצלחות בכל התחומים שפורטו עשוי להוביל לבעיית בריאות גופנית ונפשית (Hansen et al., 2018).

במהלך החיים אנשים עם NDD מתמודדים בשכיחות גבוהה עם שונות בתפקוד החושי וחווים קשיים ביכולת לעבד ולווסת מידע חושי. קשיים אלו מתבטאים בתת-רגישות או ברגישות-יתר ומשפיעים באופן ישיר על התפקוד היומיומי בכל התחומים (Engel-Yeger & Segal, 2018; Engel-Yeger, 2019). כך למשל, רגישות חושית בערוץ השמיעה עלולה להקשות על תפקוד בסביבה רועשת, על תהליכי למידה, על תהליכי תקשורת ועל חברות. רגישות למגע עלולה לעכב השתלבות חברתית.

איתור סימנים מוקדמים ל-NDD וטיפול בהם כבר מגיל צעיר ימנע את החרפת הקשיים בהמשך. בכך עבודת המרפאים בעיסוק עם אנשים אלו תאפשר תפקוד אופטימלי מוקדם ככל האפשר, איכות חיים טובה ורווחה אישית בכל גיל ([אמות מידה לאבחון וטיפול בריפוי בעיסוק לילדים בני 10-3 שנים עם הסתמנות מרכזית של הפרעת קשב, 2021](#); Rosenblum, Ezra Zandani, Deutsch-Castel & Meyer, 2019).

4. סימוכין לשירותי ריפוי בעיסוק לאנשים עם הפרעות נירו-התפתחותיות

4.1 חקיקה וחוזרי מנכ"ל בבסיס התערבות ריפוי בעיסוק

קיימים חוקים וחוזרים של משרדי ממשלה – בריאות, חינוך ורווחה, הנסמכים על ראיות מחקר מדעי, שמצוינת בהם עבודת הריפוי בעיסוק כחיונית בהערכה ובהתערבות באוכלוסייה המתמודדת עם NDD, לרבות בתחומים של הפרעת קשב ופעלתנות יתר, הפרעת התפתחות בקואורדינציה ובהפרעת למידה ספציפית (פירוט בנספח 1).

4.2 פרסומים רשמיים בריפוי בעיסוק

ישנם ניירות עמדה, אמות מידה, המלצות להנחיות עבודה בריפוי בעיסוק שאישרו גורמי מקצוע בכירים מהאקדמיה ומהשדה. פרסומים אלו מגובים בראיות מחקריות מישראל ומהעולם ואומצו בידי קובעי המדיניות. הפרסומים מציגים את תפקיד המרפא בעיסוק בהתערבות בילדים, מתבגרים ובוגרים עם אבחנות של NDD (פירוט בנספח 2).

5. תהליך העבודה בריפוי בעיסוק בתחום הערכה וטיפול באנשים עם הפרעות נירוו-התפתחותיות

5.1 אבחון והערכה

ממצאי ההערכה מהווים בסיס לחשיבה קלינית מקצועית שהטיפול בריפוי בעיסוק מבוסס עליהם. בתהליך ההערכה נכללות תצפיות, ראיונות, אבחונים סטנדרטיים, שאלונים תקפים מהימנים לדיווח עצמי ודיווח של אנשים משמעותיים בסביבתו של האדם (הורה, בני/בנות זוג, מטפל, אנשי צוות חינוכי ותעסוקתי) (המתע"מ המחודש, 2016). במשך השנים פותחו כלי הערכה תקפים, מהימנים וייעודיים למרפאים בעיסוק לשם הערכת תחומים מגוונים בחיי אנשים עם אבחנות של NDD (נספח 3 רשימת פרסומים על כלי הערכה, מעודכנת לאוגוסט 2021). להלן רשימת תחומי הערכה:

- איכות חיים ורווחה אישית

- ההשתתפות האדם בעיסוקים ובפעילויות בהתאם לגילו ולדרישות הסביבה:

- תפקודי יום-יום (אכילה, לבוש, היגיינה אישית, שינה, נידות בקהילה, שימוש בכסף, שימוש במכשירים, בעזרים ובטכנולוגיה, שימוש בתרופות, השתתפות במטלות הקשורות לניהול הבית, תקשורת בין-אישית ומיניות)
- תפקודי למידה
- תפקודי עבודה
- תפקודי משחק
- תפקוד חברתי
- השתתפות בפעילויות פנאי
- כתיבה ידנית, הקלדה וטכנולוגיה מסייעת בעברית ובערבית
- נהיגה (לימוד תאוריה ומעשי)

- גורמים ביו-פסיכו-סוציאליים בבסיס הפרעה הנירוו-התפתחותית:

- בתחום החושי: קשיים בעיבוד וקשיים בוויסות במערכות החוש
- בתחום המוטורי: קשיים בתכנון תנועה, ברצף תנועתית ובפעילות תנועתית, בקואורדינציה, בכוח ובשיווי משקל
- בתחום הקוגניטיבי והמטא-קוגניטיבי: קשיים בקוגניציה תפקודית, בתפקודים ניהוליים ובמודעות
- בתחום החברתי-רגשי: איתור מקורות חוסן, תחושות של חוללות עצמית, מסוגלות, סנגור עצמי, תקווה ומוטיבציה

• **סביבה והתאמות:**

- ארגונומיה
- נגישות
- עזרים: אביזרי עזר לתפקוד יום-יומי, ללמידה, לפנאי ולעבודה

5.2 גישות התערבות, מסגרות ההתערבות הטיפולית ואופן מתן הטיפול

ההתערבות של מרפאים בעיסוק נועדה לסייע לילדים, לנוער ולמבוגרים עם NDD לשפר את יכולות ההשתתפות שלהם בעיסוקים ובתפקידים רלוונטיים לחייהם, לקדם את היכולות ההסתגלות שלהם למסגרת חינוכית, לימודית, חברתית או תעסוקתית ולטפח חוסן אישי. בחירת דרכי ההתערבות מתבצעת על סמך תאוריות, מודלים וראיות מחקר. בהתאם לכך נבחרות גישות ושיטות התערבות מבוססות ראיות המתאימות להשגת מטרות הטיפול. התוכנית נבנית בשיתוף פעולה עם האדם ועם בני משפחתו, מקורבים, אנשי צוות וספקי שירות אחרים, ומביאה בחשבון את סדרי העדיפויות של כל המעורבים בתהליך.

בהתערבות המוצעת לאנשים עם אבחנות של NDD נעשה שימוש בגישות שלהלן:

- התפתחותיות: המתייחסות למצבו ההתפתחותי של האדם
 - ממוקדות משפחה ותפקוד: המתייחסות לכוחות ולמשאבים במשפחה התומכים באדם עם NDD
 - קוגניטיביות ומטא-קוגניטיביות: הפונות למשאבים הפנימיים של האדם עם NDD ומתייחסות לפיתוח מודעות ולרכישת אסטרטגיות
 - סנסומוטוריות: המתייחסות לתפקוד המערכות החושית-תנועתית של האדם עם NDD
 - למידה מוטורית: המתייחסות לרכישת מיומנויות מוטוריות ספציפיות
 - התאמות של פעילות ושל סביבה: המתייחסות להסרת החסמים להשתתפות
- (Anaby et al, 2018; Bonnard & Anaby, 2016; Hahn-Markowitz, Berger, Manor & Maeir 2016; Josman & Rosenblum, 2019; Kastner et al, 2022; Levanon-Erez, Kampf-Sherf & Maeir, 2019 ; Law et al, 2016; Maeir et al, 2014; 2018).
- מרפאים בעיסוק הנותנים שירות לילדים, לנוער ולמבוגרים עם NDD עובדים במגוון מסגרות ציבוריות: במערכת הבריאות, במערכת החינוך, במוסדות להשכלה גבוהה, במערכת הרווחה, בקהילה, בפרויקטים ייחודיים, בתוכניות ממשלתיות וכן בקליניקות ובמכונים פרטיים.
- שירות הריפוי בעיסוק ניתן ברמה מערכתית ופרטנית.

ברמה מערכתית:

- עבודה בשיתוף קובעי מדיניות האמונים על מתן שירות לאוכלוסיית היעד: ייעוץ, חברות בצוותי היגוי, חברות בוועדות מקצועיות, ייעוץ לוועדות העוסקות בחקיקה, השתתפות בכתיבה של תקנות ונהלים בארגונים
- הוראה ומחקר, הדרכה וליווי מקצועי: פיתוח קורסים מקצועיים בשיתוף ובהובלה של האקדמיות לריפוי בעיסוק, הנחיית השתלמויות, מתן הרצאות, פיתוח והטמעת כלים ותוכניות טיפוליות, פיתוח תוכניות התערבות
- תפקידי ניהול: ניהול של מרכזים ויחידות לטיפול ולאבחון, ניהול צוותים של מרפאים בעיסוק וצוותים רב-מקצועיים
- עבודה בקרב קהילות וארגונים: כחלק מקידום בריאות ומניעת קשיים עתידיים בתפקוד ובתחלואה נלווית

ברמה פרטנית:

- הערכה של סביבות בית, למידה, עבודה וקהילה, המלצה וביצוע של התאמות פיזיות, קוגניטיביות, טכנולוגיות, חושיות ופדגוגיות
- התאמה בין המאפיינים ודרישות הפעילות לבין צרכיו ויכולותיו של האדם
- טיפול בהשלכות התפקודיות של הקשיים הביו-פסיכו-סוציאליים שזוהו באבחון
- הטיפול בידי המרפאים בעיסוק מתבצע כיום פנים אל פנים ומרחוק ומיושם בכמה אופנים:
 - טיפול ישיר פרטני
 - טיפול ישיר קבוצתי
 - טיפול עקיף:

- א. טיפול במודל ניטור: המרפאים בעיסוק בונים תוכניות התערבות ומדריכים את הצוות, את המשפחה או את המטפל העיקרי ביישום של התוכנית, וכן אחראים למעקב ולמדידת ההתקדמות של האדם.
- ב. טיפול במודל היועצות: הדרכה וליווי מקצועי חד-פעמי או מתמשך של גורמים רלוונטיים בסביבת האדם: משפחה, הורים, בן/בת הזוג, צוות חינוכי, צוות תעסוקתי, עמיתים ועוד.

6. סיכום

הפרעות נירו-התפתחותיות – NDD, הן סיבת ההפניה השכיחה ביותר לטיפול בריפוי בעיסוק. מדובר בקבוצה של אבחנות מולדות וכרוניות הנובעות משונות מולדת במערכת העצבים המרכזית ומלוות את האדם במהלך חייו, בהן הפרעת למידה ספציפית (SLD), הפרעת קשב ופעלתנות-יתר (ADHD) והפרעה התפתחותית בקואורדינציה (DCD). האבחנות מאופיינות בהיארעות משותפת ונדרש שיתוף פעולה בין מערכות הבריאות, החינוך והרווחה ובעבודה רב-מקצועית לאיתור ולקידום האדם שאובחן עם אחת מהפרעות אלו או יותר.

תהליכי ההערכה וההתערבות של ריפוי בעיסוק עם אנשים אלו נועדו לאתר מגבלות ביצועיות ולהפחיתן, להסיר חסמים בסביבה ובפעילות ולמצוא פתרונות המשפרים את יכולת ההשתתפות וההשתלבות של האדם בפעילויות ובעיסוקים בחיי הבית, במסגרות החינוך, בהשכלה הגבוהה, בעבודה ובקהילה. הידע והמיומנויות של המרפאים בעיסוק מאפשרים להעריך את המגבלות כמו גם את היכולות של האדם להשתתף בעיסוקים הן בשגרת היום-יום והן בהגשמת שאיפותיו לעתיד. כשהאדם מתקשה לתפקד ולהשתתף בשל מאפייני NDD, מרפאים בעיסוק מציעים התערבות מותאמת ומקיפה בהתאם לצרכיו בשלבים ובצמתים של חייו. להשגת תוצאות טיפול מיטביות, מרפאים בעיסוק מערבים בטיפול אנשים משמעותיים כגון הורים, בני ובנות זוג, צוות רב-מקצועי – חינוכי, רפואי, שיקומי ותעסוקתי, בעלי תפקידים במקומות עבודה ובקהילה.

כיום ילדים, מתבגרים ובוגרים שאובחנו עם NDD, זכאים לקבלת שירותי ריפוי בעיסוק במסגרת סלי הטיפוליים הקיימים במערכות, אך זכאות זו אינה מוסדרת לכל גיל ולכל האבחנות. עם זאת מובח מחקרית כי שירותי ריפוי בעיסוק תורם לתפקודם היום-יומי של ילדים, של מתבגרים ושל בוגרים עם NDD ומקדם את השתתפותם בעיסוקים נדרשים ורצויים בהתאם לגיל במהלך כל החיים.

מרפאים בעיסוק דוגלים בקידום הרחבת מסגרות הטיפול לאנשים עם NDD, שותפים בכתיבת נהלים וניירות עמדה בארגונים, מובילים פיתוח של תוכניות לימוד וכלי הערכה ואבחון תקפים ומהימנים לילדים, למתבגרים ולבוגרים במסגרות כגון גני ילדים, בתי ספר, מוסדות להשכלה גבוהה, מסגרות שיקום ומקומות עבודה. כך גם מרחיבים המרפאים בעיסוק את מעורבותם בפיתוח תוכניות לקידום אישי לרווחת האדם עם NDD ומשפחתו בהתמודדות היום-יומית בחיים בקהילה.

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

חטיבת הרפואה
השירות הארצי לריפוי בעיסוק
National Occupational Therapy Service

השתתפו בכתיבה:

ריכוז ועריכה:

ד"ר יבזורי יונת, משרד החינוך, האגף לחינוך מיוחד ומכללת אורנים
לב-און שמעונה, משרד הבריאות, המרכז הרפואי שיבא תל-השומר

* שמות המשתתפות לפי סדר ה-א'-ב':

ד"ר בר-אילן טראוב רותי, ביה"ס לריפוי בעיסוק, האוניברסיטה העברית, ירושלים
גרינבלט נופר, קליניקה פרטית, החברה הישראלית לריפוי בעיסוק
ד"ר טל-סבן מירי, ביה"ס לריפוי בעיסוק, האוניברסיטה העברית, ירושלים
ד"ר פדה מרגלית, החוג לריפוי בעיסוק, אוניברסיטת תל-אביב
ד"ר רוזנברג לימור, החוג לריפוי בעיסוק, אוניברסיטת תל אביב, מכון "מפנה"
שפע-קוגן שני, המרכז לגיל הרך בת-ים, החוג לריפוי בעיסוק, אוניברסיטת חיפה,
החברה הישראלית לריפוי בעיסוק
ד"ר שרפי כנרת, קליניקה פרטית, החברה הישראלית לריפוי בעיסוק

תודות לנשות המקצוע שתרמו לכתיבת המסמך, על המשוב וההערות:

לפרופ' שרה רוזנבלום, החוג לריפוי בעיסוק אוניברסיטת חיפה, על איסוף מקורות לנספח 3 ועל המשוב;
לאורלי בוני, ליעל ניסן, לד"ר מעין כץ ולענת מן, השירות הארצי לריפוי בעיסוק, משרד הבריאות;
לפרופ' בתיה אנגל-יגר החוג לריפוי בעיסוק, אוניברסיטת חיפה.

רשימת מקורות

- אמות מידה לאבחון וטיפול בריפוי בעיסוק לילדים בני 3-10 שנים עם הסתמנות מרכזית של הפרעת קשב (2021). כתב עת ישראלי לריפוי בעיסוק, 30 (3), H164-H157.
- ועדת המתע"מ המחודש (2016). מסגרת העשייה המקצועית בריפוי בעיסוק בישראל – מרחב ותהליך. העמותה הישראלית לריפוי בעיסוק.
- משרד הבריאות (2019). המלצות ישראליות בנוגע ל DCD, 5.6.2018 -נדלה מתוך
https://www.health.gov.il/Subjects/KidsAndMatures/child_development/Documents/DCD_439420118.pdf
- משרד הבריאות (2020). המלצות ישראליות בנוגע ל DCD, 5.6.2018 -נדלה מתוך
https://www.health.gov.il/Subjects/KidsAndMatures/child_development/Documents/DCD_205271920.pdf
- נייר עמדה: ריפוי בעיסוק בקרב אוכלוסייה עם ליקויי למידה במעגל החיים (2007). כתב עת ישראלי לריפוי בעיסוק, 16 (3), H 135 - 129.
- נייר עמדה: התערבות בריפוי בעיסוק לקידום השתתפות ואיכות החיים של ילדים, מתבגרים ומבוגרים עם הפרעת קשב (ADHD-Disorder Hyperactivity/Deficit Attention) (2017). כתב עת ישראלי לריפוי בעיסוק, 26 (3), H 195 – 184.
- נייר עמדה: תפקיד המרפאים בעיסוק בקידום נגישות להשכלה גבוהה (2018). כתב עת ישראלי לריפוי בעיסוק, 27 (1), H9 – 17.
- נייר עמדה: ריפוי בעיסוק בקרב אוכלוסייה עם הפרעה התפתחותית בקואורדינציה Developmental Coordination Disorder (DCD) (2021). כתב עת ישראלי לריפוי בעיסוק, 30 (3), H149-156.
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.).
<https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596>
- Anaby, D. R., Law, M., Feldman, D., Majnemer, A., & Avery, L. (2018). The effectiveness of the Pathways and Resources for Engagement and Participation (PREP) intervention: improving participation of adolescents with physical disabilities. *Developmental Medicine and Child Neurology*, 60(5), 513–519.
<https://doi.org/10.1111/dmcn.13682>
- Barnett, A. L., Prunty, M., & Rosenblum, S. (2018). Development of the Handwriting Legibility Scale (HLS): a preliminary examination of Reliability and Validity. *Research in developmental disabilities*, 72, 240-247.
- Blank, R., Barnett, A., Cairney, J., Green, D., Kirby, A., Polatajko, H., Rosenblum, S., Sugden, D., Wilson, P., & Vinvon, S. (2019). International clinical practice recommendations on the definition, diagnosis, assessment, intervention, and psychosocial aspects of developmental coordination disorder. *Developmental Medicine and Child Neurology, EACD RECOMMENDATIONS*, p1-44.
- Bonnard, M., & Anaby, D. (2016). Enabling participation of students through school-based occupational therapy services: Towards a broader scope of practice. *British Journal of Occupational Therapy*, 79(3), 188–192. <https://doi.org/10.1177/0308022615612807>
- Cermak, S. (Pi), Katz, N. (Pi), Weintraub, N. (Pi), Steinhart, S. (C), Raz-Silbiger, S. (S), Munoz, M. (C) and Lifshitz, N. (S). (2015). Participation in physical activity, fitness, and risk for obesity in children with Developmental Coordination Disorder: A Cross-cultural study. *Occupational Therapy International*, 22 (4), 163-173.
- Crisci, G., Caviola, S., Cardillo, R., & Mammarella, I. C. (2021). Executive functions in neurodevelopmental disorders: Comorbidity overlaps between attention deficit and hyperactivity disorder and specific learning disorders. *Frontiers in human neuroscience*, 15, 35.
- Goffer, A., S Cohen, M., S Berger, I., C& Maeir, A. PI (2019). Beyond Academic Outcomes: Occupational Profile and Quality of Life among College Students with and without Attention Deficit Hyperactivity Disorder. *British Journal of Occupational Therapy*, 82(3), 170-178. (0.771; 61/65; 0) Q3

- Grinblat, N., & Rosenblum, S. (Accepted, 2021). Work participation, sensory processing, and sleep quality in adults with attention deficit hyperactive disorder. *WORK: A Journal of Prevention, Assessment & Rehabilitation*.
- Engel-Yeger, B. and Segal, D. (2018). Sensory Processing Difficulties (SPD) and Their Relation to Motor Performance and to Child's Perceived Competence among Children with Developmental Coordination Disorders. *International Physical Medicine & Rehabilitation*, 9(2),120–126.
- Engel-Yeger, B.,(2019). The involvement of altered sensory modulation in neurological conditions and its relevance to neuro-rehabilitation: a narrative literature review. *Disability and Rehabilitation*, vol. 43, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09638288.2019.1699175>
- Engel-Yeger, B. (2020). The role of poor motor coordination in predicting adults' health related quality of life. *Research in Developmental Disabilities*, vol. 103, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0891422220301165>
- Fogel, Y., Rosenblum, S., & Josman, N. (2020) Participation Patterns of Adolescents with and without Executive Function Deficits: Parents' Perspectives. *Journal of Occupational Therapy, Schools, & Early Intervention*, Doi: 10.1080/19411243.2020.1862728
- Hahn-Markowitz, J., Berger, I., Manor, I., & Maeir, A. (2016) Efficacy of Cognitive-Functional (Cog-Fun) Occupational Therapy Intervention among Children with ADHD: An RCT. *Journal of Attention Disorders*, Sep, 1-12.
- Hansen, B.H., Derbeck, B., Skirbekk, B., Petrovski, B.E & Kirstensen, H. (2018). Neurodevelopmental disorders: prevalence and comorbidity in children referred to mental health services. *Nordic Journal of Psychiatry*, VOL. 72, NO. 1-8, 285–291 <https://doi.org/10.1080/08039488.2018.1444087>
- Josman, N. & Rosenblum, S. (Equal contribution). (2018). A metacognitive model for children with neurodevelopmental disorders In. N. Katz & J. P. Toglia & (Eds.). *Cognition, Occupation and Participation A cross the Life Span*. Bethesda: American Occupational Therapy Association. (pp. 273-293).
- Josman, N. & Rosenblum, S. (2019). Attention Deficit /Hyperactivity Disorders. In C. Brown, Stoffel, and Muñoz: *Occupational Therapy in Mental Health: A Vision for Participation*, 2ed edition. F. A. Davis. (pp.132- 142).
- Kastner, L., Shukrun-Velder, Y., Traub Bar- Ilan. R., Bonne, O., & Maeir, A. (2022). Pilot Study of Cog-Fun A: A Metacognitive-functional intervention for adults with ADHD, *The American Journal of Occupational Therapy*. 76(2).
- Law, M., Anaby, D., Teplicky, R., & Turner, L. (2016). Pathways and Resources for Engagement and Participation (PREP): A Practice Model for Occupational Therapists. <https://www.canchild.ca/en/shop/25-prep>
- Levanon-Erez, N., Kampf, O., & Maeir, A. (2019). Occupational therapy metacognitive intervention for adolescents with ADHD: Teen Cognitive-Functional (Cog-Fun) feasibility study. *British Journal of Occupational Therapy*, 617-629.
- Maeir, A., Fisher, O., Traub Bar-Ilan, R., Boas, N., Berger, I., & Landau, Y. E. (2014). Effectiveness of Cognitive Functional (Cog-Fun) occupational therapy intervention for young children with ADHD: A controlled study. *Journal of Occupational Therapy*. 68(3), 260-267.
- Maeir, A., Hahn-Markowitz, J., Fisher, O., & Traub Bar-Ilan, R. (2014). Cognitive Functional (Cog-Fun) Intervention for Children with ADHD: Theory and Practice. In I. Berger & A. Maeir, (Eds.), *ADHD. A Transparent Impairment, Clinical, Daily-Life and Research Aspects in Diverse Populations*, (ch. 6, pp.81-97). Nova Science Publishers. New-York.
- Maeir, A., Traub Bar-Ilan, R., Kastner, L., Fisher, O., Levanon-Erez, N., & Hahn-Markowitz, J. (2018). An integrating Cognitive-Functional (Cog-Fun) intervention model for Children, Adolescence, and Adults with ADHD (2018). In N. Katz & J. Toglia (Eds.), *Cognition, Occupation and Participation Across the lifespan 4th edition* (Ch, 20, pp 335-351). AOTA PRESS, The American Occupational Therapy Association. Inc.

- Mimouni-Bloch, A., Tsadok-Cohen, M., & Bart, O. (2016). Motor difficulties and their effect on participation in school-aged children. *Journal of child neurology*
- Pade, M., Rosenberg, L., Tzarzur, R., & Bart, O. (2020). Participation in Everyday Activities of Children with and without Specific Learning Disorder. *Physical & Occupational Therapy in Pediatrics*, 1-12. DOI: 10.1080/01942638.2020.1711844
- Ratzon, Z. N., Kadury Lunievsky, E., Ashkenasi, A., Laks, J., Cohen, H. A. (2017). Simulated driving skills evaluation with pre-driving lesson ADHD teenagers. *American Journal of Occupational Therapy*, 71(3), pp. 1-8.
- Rosenberg, L., Bart, O. (2015). Development and initial validation of the Child Participation Questionnaire-School (CPQ-School). *The Israeli Journal of Occupational Therapy*, 24(2-3), E70-E87. 1290- , (11)31. 1295
- Rosenblum, S., Ezra Zandani, I., Deutsch-Castel, T., & Meyer, S. (2019). The Child Evaluation Checklist (CHECK): A screening questionnaire for detecting daily functional “red flags” of under-recognized neurodevelopmental disorders among preschool children. *Occupational Therapy International*.
- Sharfi, K., & Rosenblum, S. (2014). Activity and participation characteristics of adults with learning disabilities – A review. *PloS ONE*, 9(9) e106657.
- Sharfi, K., & Rosenblum, S. (2016). Executive Functions, Time Organization and Quality of Life among Adults with Learning Disabilities. *PloS one*, 11(12), e0166939.
- Rosenblum, S., Waissman, P., & Diamond, G. W. (2017) Identifying play characteristics of preschool children with developmental coordination disorder via parental questionnaires. *Human Movement Science*. 53, 5-15.
- Traub Bar Ilan, R. Cohen, N. & Maeir, A. (2018) Pictorial Self-Assessment of Executive Functions for Children with ADHD *American Journal of Occupational Therapy* 72,(3):1-9. (3.325; 8/70; 0) Q1
- Tal-Saban, M. (Pi) and Weintarub, N. (Pi). (2019). Motor function of higher education students with handwriting difficulties. *Research in Developmental Disabilities*.
<https://doi.org/10.1016/j.ridd.2019.103479>.
- Yuval-Greenberg, S., Keren, A., Hilo, R. Paz, A. & Ratzon, N.Z (2017). Gaze control during simulator driving in adolescents with and without ADHD. *American Journal of Occupational Therapy*, 71(3), pp. 1-8.

נספח מס' 1- חקיקה וחוזרי מנכ"ל בבסיס התערבות ריפוי בעיסוק

- [חוק החינוך המיוחד, 1988 ותיקון 11 לחוק החינוך המיוחד, התשס"ח \(2018\)](#). מרפאים בעיסוק הם חלק מצוות רב-מקצועי הנותן שירותי חינוך מיוחדים לתלמידים הלומדים בחינוך המיוחד ולתלמידים הלומדים בחינוך כללי המקבלים סל אישי. בהסתמך על הקביעה בתיקון החוק, ההתערבות המקצועית של המרפאים בעיסוק מתמקדת בתהליכי האבחון של עיכוב התפתחותי בתחום התפקודי, ותהליכי הטיפול ניתנים למטרות קידום השתתפות התלמידים בתחומים שונים, כגון למידה, פנאי, משחק, השתתפות חברתית, פעילויות יום-יום ותעסוקה, התאמות סביבה חושית, פיזית ופדגוגית, ייעוץ בארגונומיה ועוד.
- [חוק זכויות תלמידים עם לקות למידה במוסדות על-תיכוניים, תשס"ח \(2008\)](#). [\(והתקנות הנלוות אליו \(2014\)](#). בהסתמך על הקביעה בחוק, מרפאים בעיסוק הם בגדר מאבחן מוכר לאבחון לקויות למידה בהשכלה הגבוהה בכל מוסדות הלמידה בארץ, בתהליך הקבלה למוסד האקדמי ובמהלך הלימודים. כמו כן נקבעה בחוק ועדת מומחים לחוק זה (עמוד 6 סעיף 7. ד) ומרפאים בעיסוק הם אחד מששת המקצועות החברים בוועדה זו.
- [חוזר מנכ"ל משרד החינוך: יישום חוק החינוך המיוחד – ועדות מתוקף חוק \(2021\)](#). בהסתמך על החוזר, מרפאים בעיסוק עוסקים בקידום הבריאות ואיכות החיים באמצעות מעורבות בעיסוקים משמעותיים בהתאם לגיל, לתרבות, לדרישות הסביבה ולשאיפות של הפרט. מרפא בעיסוק במערכת החינוך עוסק בהערכה, בקידום ובשיפור של תפקודי התלמיד בתחום הטיפול העצמי, בפעילויות של חיי היום-יום, למידה, פנאי, בהשתתפות החברתית ובהכנה לחיי העבודה, דיור בקהילה ושירות צבאי, הן בחינוך המיוחד והן בשילוב בחינוך הכללי.
- [משרד הבריאות: קווים מנחים להערכה והתערבות לילדים ומתבגרים \(בהתאמה\) עם DCD \(Disorder Coordination Developmental\), המלצות ישראליות לאבחנה והתערבות ב DCD בישראל \(2018 ; 2020\)](#).
על פי חוזרים אלו, המרפאים בעיסוק מוכרים כשותפים באבחון ובטיפול באוכלוסיית אנשים עם הפרעות בקואורדינציה התפתחותית בשיתוף רופאים התפתחותיים ונירולוגיים ואנשי מקצוע בתחום הפיזיותרפיה וקלינאות התקשורת.
- [משרד החינוך האגף לחינוך מיוחד: קווים מנחים לעבודת המטפלים במערכת החינוך, תשע"ב](#).
- [חוזר מנכ"ל משרד החינוך: הנגשה פרטנית לתלמיד הלומד במוסד חינוכי ולהורה התלמיד \(2020\)](#).
בחוזר זה מודגש כי יש חובת נוכחות של מרפא בעיסוק לצורך החלטה על התאמת טכנולוגיה לצורכי כתיבה לתלמידים. מרפאים בעיסוק עוסקים בהערכה של יכולת כתיבה ידנית והקלדה ונותנים המלצות למעבר לשימוש בכתיבה במחשב או טאבלט ואביזרים דומים. כמו כן יש חובת נוכחות של מרפא בעיסוק (או פיזיותרפיסט) לצורך התאמת טכנולוגיה מקדמת תפקוד על פי צורכי התלמיד עם מוגבלות פיזית או מחלה נדירה.

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

חטיבת הרפואה
השירות הארצי לריפוי בעיסוק
National Occupational Therapy Service

נספח מס' 2: פרסומים רשמיים – ניירות עמדה, אמות מידה והמלצות להנחיות עבודה בריפוי בעיסוק עם אנשים

עם הפרעות ניירו התפתחותיות

- [נייר עמדה: ריפוי בעיסוק בקרב אוכלוסייה עם לקויות למידה לאורך מעגל החיים, ומסמך ליקויי למידה וריפוי בעיסוק בישראל – סקירה של המחקר והעשייה בתחום \(2007\).](#)

- [נייר עמדה: התערבות בריפוי בעיסוק לקידום השתתפות ואיכות החיים של ילדים, מתבגרים ומבוגרים עם הפרעת קשב \(2017\).](#) וכן [אמות מידה לאבחון הפרעת קשב \(ADHD\) בילדים מתבגרים ומבוגרים בריפוי בעיסוק \(2021\).](#)

שני מסמכים אלה מדגישים ומכירים כי מקצוע הריפוי בעיסוק נמצא בקו הראשון בהערכה ובהתערבות בקשיי קשב בגיל הרך וכחלק בלתי נפרד מההתערבות מגיל הגן ואילך לצד הטיפול הפרמקולוגי. נוסף על כך ניירות עמדה אלו אומצו בידי הוועדה מקצועית העליונה של ריפוי בעיסוק, החברה הישראלית של ריפוי בעיסוק והחברה הישראלית להפרעת קשב בהסתדרות הרפואית (הסתדרות הרפואית בישראל – הר"י).

- [המלצות להנחיות עבודה להערכה והתערבות בריפוי בעיסוק בקרב ילדים מתבגרים ובוגרים עם הפרעת קשב, לקות למידה או לקות ניירו התפתחותית נלווית \(2020\).](#)

- [נייר עמדה של תפקיד המרפאים בעיסוק בהשכלה הגבוהה לרבות במרכזי התמיכה \(2018\),](#) ובתוכו התייחסות לאוכלוסיית סטודנטים עם הפרעות ניירו-התפתחותיות.

- [נייר עמדה ריפוי בעיסוק בקרב אוכלוסייה עם הפרעה התפתחותית בקואורדינציה \(DCD\) במהלך החיים \(2021\).](#) נייר עמדה זה מתווה דרך למרפאים בעיסוק בתהליכי הערכה וטיפול באוכלוסייה של אנשים עם DCD

ונשען על המלצות בין-לאומיות בנושא.

נספח מס' 3 - מאמרים על כלי הערכה שפיתחו מרפאות בעיסוק חוקרות ישראליות ושותפיהם מהעולם

נערך על-ידי פרופ' שרה רוזנבלום, החוג לריפוי בעיסוק אוניברסיטת חיפה, אוגוסט 2021

- Barnett, A. L., Prunty, M., & Rosenblum, S. (2018). Development of the Handwriting Legibility Scale (HLS): a preliminary examination of Reliability and Validity. *Research in developmental disabilities*, 240-247, 72 ,
- Bar-Shalita, T., Yochman, A., Shapiro-Rihtman, T., Vatine, J.J., Parush, S. The Participation in Childhood Occupations Questionnaire (PICO-Q): A Pilot Study. *Physical and Occupational Therapy in Pediatrics*. 2009, 29:295- 310.
- Bart, O., Hajami, D., & Bar-Haim, Y. (2007). Predicting school adjustment from motor abilities in kindergarten. *Infant and Child Development: An International Journal of Research and Practice*. 597-615, (6)16 ,
- Engel-Yeger, B., Josman, N., and Rosenblum S. (2010). Movement Assessment Battery for Children (M-ABC) - Examination of construct validity. *Research in Developmental Disabilities*, 31(1), 87-96.
- Engel-Yeger, B., Josman, N., Rosenblum, S. (2009). Behavioral Assessment of the Dysexecutive Syndrome for Children (BADSC-C): An examination of construct validity. *Neuropsychological Rehabilitation*, 21, 1-15.
- Engel-Yeger, B., Kassis-Hanna, A., Rosenblum, S. (2012). Can Gymnastic Teacher Predict Leisure Activity Preference among Children with Developmental Coordination Disorders (DCD)? *Research in Developmental Disabilities*, 33(4), 1006-1013.
- Fisher, O.S, Berger, I.,C Grossman, E.C, Maeir, A.,PI & (2019). Weekly Calendar Planning Activity (WCPA): Validating a Measure of Functional Cognition for Adolescents With ADHD. *American Journal of Occupational Therapy*, 73 (4_Supplement_1), 7311515260P1-7311515260P1. (3.325; 8/70; 0) Q1
- Fogel, Y., Gross, H., Adler, M., & Rosenblum, S. (2021). Adolescents' Daily Routines: Reliability and Validity of the DAY-Opp Questionnaire; An Exploratory Study. *The Open Journal of Occupational Therapy*, 9(1), 1-11. <https://doi.org/10.15453/2168-6408.1767>
- Frisch, C., & Rosenblum, S. (2014). Reliability and validity of the Executive Function and Occupational Routines Scale (EFORTS). *Research in developmental disabilities*, 35(9), 2148-2157. 010 [I.F. 1.877 (5Y: 2.181), R7/39 Q1 Education, Special, R8/71 Q1 Rehabilitation]
- Gal, E., Rosenblum, S., & Shenkar, R. (1995). Ways of evaluating handwriting components and penmanship resulting thereof. *Israel Journal of Occupational Therapy (IJOT)*, 4, H15-H30. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/23460602> (In Hebrew)
- Gilboa, Y., Rosenblum, S., Fattal-Valevski, A., Rizzo, A., & Josman, N. (2011). Using a Virtual Classroom environment to describe the attention deficits profile of children with Neurofibromatosis type 1. *Research in Developmental Disabilities*, 32, 2608-2613. doi:10.1016/j.ridd.2011.06.014 010 [I.F. 1.877 (5Y: 2.181), R7/39 Q1 Education, Special, R8/71 Q1 Rehabilitation].
- Goldstand, S., S Gevir, D. C, Yefet, R. S, & Maeir, A.PI (2018). Here's How I Write-Hebrew: Psychometric Properties and Handwriting Self-Awareness Among Schoolchildren With and Without Dysgraphia. *American Journal of Occupational Therapy*, 72(5), 1-9. (3.325; 8/70; 0) Q1
- Josman, N., Goffer, A., & Rosenblum, S. (2010). Development and standardization of the "Do-Eat" Activity of Daily Living Performance test for children. *American Journal of Occupational Therapy*, 64, 47-58. doi:10.5014/ajot.64.1.47 [I.F. 2.021, R10/71 Q1 Rehabilitation].
- Josman, N., Abdallah, T.M., Engel-Yeger, B. (2011). Using the LOTCA to Measure Cultural and Sociodemographic Effects on Cognitive Skills in Two Groups of Children. *The American Journal of Occupational Therapy*; Bethesda Vol. 65, Iss. 3, (May/June 2011): e29-37.
- Keinan A, Bar-Shalita T, Portnoy S. An Instrumented Assessment of a Rhythmic Finger Task among Children with Motor Coordination Difficulties. *Sensors*. 2020 20(16):4554.
- Kirby, A., Edwards, L., Sugden, D., & Rosenblum, S. (2010). The development and standardization of the Adult Developmental Co-ordination Disorders/Dyspraxia Checklist (ADC). *Research in Developmental Disabilities*, 31, 131-139. doi:10.1016/j.ridd.2009.08.010 [I.F. 1.877 (5Y: 2.181), R7/39 Q1 Education, Special, R8/71 Q1 Rehabilitation].
- Lahav, O. Ben-Simon, A., Inbar-Weiss, N., & Katz, N. (2015). Weekly Calendar Planning Activity for university students: comparison of Individuals with and without ADHD by gender. *Journal of Attention Disorder*, 2, 1-11. Doi: 10.1177/1087054714564621. IF- 2.397. IP-3.378
- Linder-Katz, N. S, Kroyzer N. S, Hartman-Maeir, A. C, Wertman-Elad, R. C, & Pollak, Y. PI (2010). Do ADHD and Executive Dysfunctions, measured by the Hebrew version of Behavioral Rating Inventory of Executive Functions (BRIEF), Completely Overlap? *Child Neuropsychology* 16, 494-502. (2.181; 98/194; 15)Q3

- Mekyska, J. Faundez-Zanuy, M., Mzourek, Z., Galaz, Z., Smekal, Z., & Rosenblum, S. (2017). Identification and Rating of Developmental Dysgraphia by Handwriting Analysis IEEE Transactions on Human-Machine Systems 47(2), 235-248. [I.F. 1.800, Q1 5/22 computer science cybernetics].
- Mimouni-Bloch, A., Tsadok-Cohen, M., & Bart, O. (2016). Motor difficulties and their effect on participation in school-aged children. Journal of child neurology. 1290-1295, (11)31 ,
- Rosenberg, L., Bart, O. (2015). Development and initial validation of the Child Participation Questionnaire-School (CPQ-School). The Israeli Journal of Occupational Therapy, 24(2-3), E70-E87.
- Rosenblum, S. (2005). Using the Alphabet task to differentiate between proficient and non-proficient handwriters. Perceptual and Motor Skills, 100, 629-639. [I.F. 0.521 (5Y: 0.618), R84/85 Q4 Psychology, Experimental] V Citations: 2.
- Rosenblum, S. (2006). The development and standardization of the Children Activity Scales (ChAS-P/T) for the early identification of children with Developmental Coordination Disorders (DCD). Child Care Health and Development, 32, 619-632. Doi:10.1111/j.1365-2214.2006.00687.x (Special issue about DCD. [I.F. 1.754 (5Y: 2.437), R49/120 Q2 Pediatrics].
- Rosenblum, S. (2008). Development, reliability and validity of the Handwriting Proficiency Screening Questionnaire (HPSQ). American Journal of Occupational Therapy, 62, 298-307. doi:10.5014/ajot.62.3.298 [I.F. 2.021, R10/71 Q1 Rehabilitation].
- Rosenblum, S. (2012). Reliability and validity of the Time Organization and Participation Scale (TOPS). Neuropsychological Rehabilitation, 22, 65-84. doi:10.1080/09602011.2011.640465 [I.F. 2.082 (5Y: 2.758), R36/76 Q2 Psychology]
- Rosenblum, S. and Engel-Yeger, B. (2015). Hypo-activity screening in school setting; Examining Reliability and Validity of the Teacher Estimation of Activity Form (TEAF). Occupational Therapy International, 22(2), 85-93.
- Rosenblum, S., & Engel-Yeger, B. (2015). Hypo-activity screening in school setting; Examining Reliability and Validity of the Teacher Estimation of Activity Form (TEAF). Occupational Therapy International, 22 (2), 85-93. doi:10.1002/oti.1387 [I.F. 0.683, R55/65 Q4 Rehabilitation]
- Rosenblum, S., & Gafni-Lachter, L. (2015). Handwriting Proficiency Screening Questionnaire for Children (HPSQ-C): Development, Reliability, and Validity. American Journal of Occupational Therapy, 69(3), 1-9. [I.F. 2.021, R10/71 Q1 Rehabilitation]
- Rosenblum, S., Aassy Margieh, J., & Engel-Yeger, B. (2013). Handwriting features of children with developmental coordination disorder—Results of triangular evaluation. Research in Developmental Disabilities, 34, 4134-4141. doi:10.1016/j.ridd.2013.08.009 010 [I.F. 1.877 (5Y: 2.181), R7/39 Q1 Education, Special, R8/71 Q1 Rehabilitation]
- Rosenblum, S., Ezra Zandani, I., Deutsch-Castel, T., & Meyer, S. (2019). The Child Evaluation Checklist (CHECK): A screening questionnaire for detecting daily functional “red flags” of under-recognized neurodevelopmental disorders among preschool children. Occupational Therapy International. <https://doi.org/10.1155/2019/6891831>. I.F. 0.821 (Q4, R59/65 in REHABILITATION).
- Rosenblum, S., Josman, N., & Toglia, J. (2017). Development of the Daily Living Questionnaire (DLQ): A Factor Analysis Study. The Open Journal of Occupational Therapy. 4, (4)5
- Rosenblum, S., Sachs, D., & Schreuer, N. (2010). Reliability and validity of the Children’s Leisure Assessment Scale. American Journal of Occupational Therapy, 64, 633–641. doi:10.5014/ajot.2010.08173 [I.F. 2.021, R10/71 Q1 Rehabilitation].
- Salameh-Matar-A. (S), Basal, N. (C), Nashaf-Tali, B. (S) and Weintraub, N. (Pi). (2016). Development and validity of the Arabic Handwriting Assessment for Elementary School Students (A-HAT) for elementary school. British Journal of Occupational Therapy, 79(4), 212-219. DOI: 10.1177/0308022615616819.
- Schneider, E., & Rosenblum, S. (2014). Development, reliability, and validity of the My Child’s Play (MCP) questionnaire. American Journal of Occupational Therapy, 68(3), 277-285. (I.F. 2.021, R10/71 Q1 Rehabilitation)
- Shooman, L. T., & Rosenblum, S. (2014). Drawing Proficiency Screening Questionnaire (DPSQ): Development, reliability and validity. American Journal of Occupational Therapy 68(6) e227-e233. [I.F. 2.021, R10/71 Q1 Rehabilitation].
- Sociodemographic Effects on Cognitive Skills in Two Groups of Children. American Journal of Occupational Therapy, 65(3), 29-37e.
- Stern, A. S & Maier, A. PI (2014). Validating the Measurement of Executive Functions in an Occupational Context for Adults With Attention Deficit Hyperactivity Disorder American Journal of Occupational Therapy 68 (6) 719-728. (1.552; 19/69; 6). Q1

חטיבת הרפואה
השירות הארצי לריפוי בעיסוק
National Occupational Therapy Service

משרד
הבריאות
לחיים בריאים יותר

- Tal Saban M , Ornoy AC, Grotto, I , Parush S . (2012). Adolescents and Adults Coordination Questionnaire: Development and psychometric properties. *American Journal of Occupational Therapy*. 66:406-413
- Tal-Saban M, Kirby A. (2019). Empathy, social relationships and co-occurrence in young adults with DCD. *Human Movement Science*. 63:62-72.
- Traub Bar Ilan, R. Cohen, N. & Maeir, A.PI A (2018) Pictorial Self-Assessment of Executive Functions for Children with ADHD *American Journal of Occupational Therapy* 72,(3):1-9. (3.325; 8/70; 0) Q1
- Weintraub,N., Drori-Assyag, A., Dekel, R., Yakobovitz, C., Wolfson, C., Parush, S., & Lahav, O. (2008). Construct validity of the Handwriting Assessment for Middle-School Students. *The Israeli Journal of Occupational Therapy*, 17, 3, 35-53 (Review in Hebrew).
- Weintraub, N. (Pi), Drory-Asayag, A. (S), Dekel, R. (S), Jakobovits, H. (S), Wolfson, H. (S), Parush, S. (C) and Lahav. O. (S). (2008). Construct validity of the Handwriting Assessment for Middle-School Students. *The Israel Journal of Occupational Therapy*. 17:H135-H153 (in Hebrew).
- Weintraub, N. (Pi), and Bar Haim Erez, A. (Pi). (2009). The Quality of Life in School (QoLS) Questionnaire: Development and validity. *The American Journal of Occupational Therapy*, 63(6), 724-731.